26 Psalmen

Jan Utenhove

bron
Jan Utenhove, *26 Psalmen*. Gellium Ctematium, Emden 1558

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/uten00326ps01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

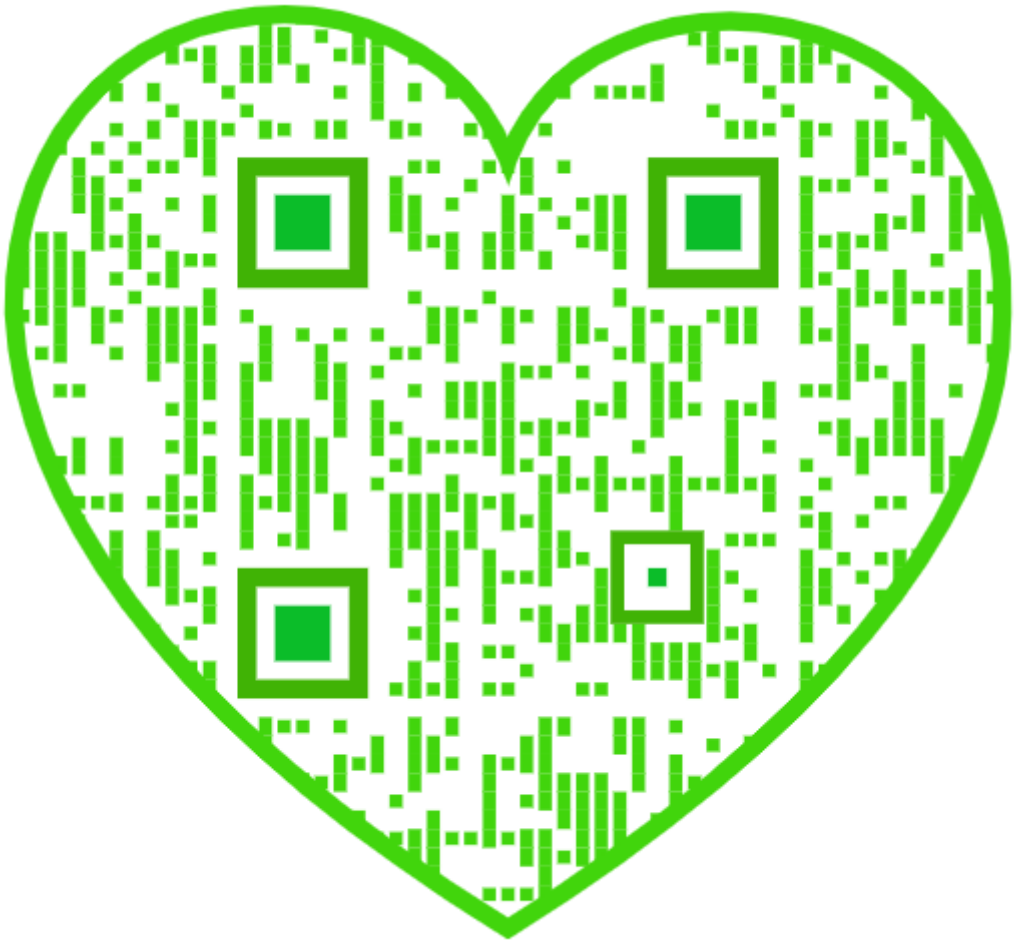

Het argument des eersten Psalm*m*s..

¶ De Propheet leert, waer in de saligheyt der menschen gheleghen is, saligh segghende de ghene, die de Wet des Heeren beherten: in contrarie oock onsaligh, die die verachten.

Beatus vir qui non habijt.

+ Salich is hy die tot de raden,
Der boozer menschen niet en gaet,
noch niet blijft in der sondaers paden,
Niet sitt oock by de spotters quaedt.

+Saligh is hy die de kercke der booser verlaet.

+ Maer in die Wet van GOD den Heere,
Neemt zijn ghenoechte, en*d* dagh end nacht,
Daer in ghedenckt tot zijnder leere,
Hy sal zijn als een boom gheacht.

+Die haer in de wet des Here*n* oeffenen, worde*n* by eenen vruchtbaren boom gheleke*n*.

Ghelijck een boom by der reuieren,
Zijn vruchten gheeft tot zijnder tijd,
So sal certeyn in alle manieren,
Dees man oock zijn ghebenedijdt.

Een bladt en sal niet moghen wijcken,
Uan desen boom also gheplant,
So sal hy hebben desghelijcken,
Gheluck end spoet an allen kant.

+ Dit en sal niet moghen gheschieden,
Den boozen die Gods woordt verschuyft,
Maer hy zal voor Gods ansicht vlieden,
Ghelijck voor windt dat kaf verstuyft.

+De kercke der geueynsder sal vergaen.

Daerom zullen zy niet by den goeden,
Noch in dat oordeel blijue*n* staen:
Hier af zo wil ons God behoeden,
Beschermen, ende niet van ons gaen.

Want God bekent den wegh ende d'leuen,
Uan die de doecht hantierende zyn,
Maer die de boosheyt hier ankleuen.
Haren wegh sal gantz verloren zijn.

Het Argument des tweeden Psalm*m*s.

¶ De Propheet verhaelt hoe dat de Prince*n* dezer wereld, mit al haer macht Christo ende zijn geleden wederstae*n* zullen: maer dat haer doen zo te vergheefs zal wesen, dat se van Christo verdaen zullen worden, ten zy, dat se haer hem ende zynen woorde onderworpen.

Quare fremuerunt gentes.

Quare fremuerunt gentes.

+ Waerom is t'volck oproerigh eenpaer,
ouer dinckende ijdel dinghen.
De Princen en Koninghen alle gaer,
Ouer een haren raedtslagh bringhen,
Om te strijden teghen s'Heeren handt,
End Christum dien hy heeft ghesand,
Om aller menschen hulpe.

+Het rijck Christi is een rijcke des cruycen ende geestlick, dat de werldt v*er*uolght.

+ Sy willen wezen onghestraft,
En blyuen in boosheyt steken:

+De godlooze willen vande kinderen Gods niet vermae*n*t zijn

Dies spreken zy niet wel bedacht,
Laet ons haer banden breken,
Laet ons verwerpen haer leering al:
End leuen na ons herten gheual,
End gheenszins daer af wijcken.

+ Maer God die in de Hemelen woont,
Die sal ze noch belachen,
Bespotten oock haren boosen gront.
End haren anslach beschachen,
Hy zal ze mit gramschap spreken aen,
En straffen wat zy hebben begaen.
Toornigh zal hy ze benauwen.

+Hier is grooten troost voor die gemeinte Christi die in de wereldt v*er*druct is

+ Ick hebbe tot eenen Koningk ghestelt,
Ouer Sion, dat is mijn kercke.
Christum, daer de Schriftuer af melt,
Die ghy nochtans verwerpet:
Ouer al hy recht verkondighen sal,
Mynen sin, ende welgheuallen al,
En mynen wille leeren.

+Het rijcke Christi is van God veruast, ende kan mit gheen me*n*schelicke kracht of raed schade lijden.

+ Hy sprack tot my du bist mijn Soon,
Ick heb dy huyden gheboren,
En voort ghebracht mijns herten kroon.
De volcken moestu vergaren:
De Heydenen ick dy schencken sal,
Tot eender eruen in groot ghetal.
Die sulstu al regieren.

+Christus is, de werde sone, daerdoer de geloouighe den Uader versoent worden.

Du sult se mit dynen woorde voen,
Haers vleesch lusten verderuen,
End mynen naem haer prijsen doen,
In alle hoecken der aerden:
Du sult de wedespannighe straf,
Breken mit eenen ijseren staf,
En brijselen gaer als scheruen.

Hierom ghy Koninghen daer op merckt,
En ghy Richters laet v leeren.
End in desen Koningk v versterckt,

Zijn woordt houdende in eeren:
Op dat ghy hem leert vreesen wel,
Oock hem vertrouwt en niemandt el,
Dat is God recht wel dienen.

+

Kust doch den Sone vriendelick,
Dat hy hem niet vergramme.
Dat ghy van den wegh niet eeuwelick,
Uergaet, ontfangt zijn straffe,
Als zynen toorn*n* als vuer op gaet,
Wel hem die alleen op hem staet,
Mit vast hoop end betroouwen.

+Saligh zijn se die in Christo betrouwen.

Het Argument des derden Psalm*m*s.

¶ De Propheet leert mit zijn exempel, dat den vianden der godzalighen in groot ghetal zijn, en*de* datmen ze niet vreezen sal, om der teghenwoordigher hulpe Gods wille.

Domine quid multiplicati

+ Ach Heer hoe zijn der menschen veel.
Die haer teghen my zetten.
Sy spreke*n* hem God niet helpen wil:
Maer ick ben vro van herten,
+ Want du O Heere

+Het perickel der geloouighen wort hier v*er*tooght

+Troost teghe*n* t'perickel mit de moge*n*theyt ende bermhertigheyt Gods.

bist mynen schilt,
Die my tot eeren zetten wilt,
End mijn hoofdt oock oprichten.

[+] Myn stem*m* tot den Heer roepen sal,
Uan den bergh zal hy my verhooren,
[+]
Ick sliep end ontwaeckte zonder misual,
Sy moghen my al niet stooren:
Ia hondert dusendt mannen stout,
Ghemerckt dat my God zelue erhoud,
Moghen my gheenzins schaden.

[+]Anropi*n*ghe in't perikel is nootsakelick

[+]De Godzalighe zijn altijd gherust door de bysta*n*dicheit Gods.

Staet op o Heer ende helpet my,
Want du hebst myne vianden,
Op't kinnenbacken gheslaghen vrij,
De godlooze bracht tot schanden,
Haer tanden brekende mit ghewalt,
[+] De saligheydt Heer haer by dy halt,
Dynen zeghen is ouer de dyne.

[+]De salicheyt van God alleen.

Het Argument des sesten Psalm*m*s.

¶ Wy worden door d'exempel Dauidis in dezen Psalm*m* gheleert, hoe wy ons in onse sieckten oft ander verdrieten des lichaems, ende der sielen, draghen sullen.

Domine ne infurore.

I. V.

In dynen toorn*n* wilt my niet straffen Heer,
Kastijdt my niet in dyne gramschap zeere,
Maer wil dy Heer, erbarmen ouer my,
Want ick kranck ben: maeckt my van sonden vrij.

[+] Maeckt my ghezont: Want mijn beyne*n* en*d* leden,
Syn gaer ontwee: Myn siel is daerbeneue*n*,
In groot verdriet, Beswaert en*d* gantz

[+]Dauid in zijn groote kranckheyt begheert va*n* God een lieflicke straffe en*de* hulpe.

onvro,
Hoe lang saltu my laten Heer also?

Keer dy tot my, wilt my ansien o Heere,
Uerlost mijn ziel, en*d* wil oock van my weren,
Mijn lijden swaer, om dijns nae*m*s wille groot,
want wie sal dijns ghedencken in den doodt.

Wie salder oock dy dancken in de Helle,
In mynen sucht, geheel vermoyt ick quelle,
Mijn bedde doe ick vloyen alle nacht,
ende mijn betste, mit tranen mijns gheklaghs.

Mijn anghesicht van suchten en*de* weenen,
is gaer verdrooght, ende verouwert mit eenen,
Om der wille, aller vianden mijn,
Die my alwegh swaerlick quellende zijn.

[+] Gaet wech van my alle die daer boosheyt wercket,
wa*n*t op de stem mijns weene*n* heeft ghemercket,
De Heer: ende heeft verhooret mijn ghebedt,
Ende my gheiont alle mijn begheerte ende bet.

[+]Dauid ghesondt ghemaect zijnde, danckt God ende ve*r*werpt van hem de boosdoe*n*ders.

Dat dan beschaemt alle mijn vianden werden,
Ende achterwaert verwonnen, van my terden,
Mit schanden groot, nae dat de Heere so goed,
Te my waert is, en*d* my so vele doet.

Het Argument des xv. Psalms.

¶ Hier wordt v*er*klaert wiemen voor waerachtighe lit maten Christi houden zal.

Domine quis habitabit,

I. V.

[+] O Heer wie zal in d'hutte

[+]Dat is wie isser een waerachtich lidmate dyner ghemeynte.

dijn
Uerkeren, mit allerley lusten?
wie zal doch zo gheluckich zijn,
Dat hy door dijn ghenade fijn,
In dynen heylighen bergh zal rusten.

Het sal die man zijn zonder fael,
Die eenuoudigh gaet in zijn leuen:
End die daer recht doet ouer al,
End wiens mondt in zijn herte zal,
Tot de waerheyt tuyghnisse gheuen.

Die door zijn tonghe niet en doet,
Achterklap, tot eens anders schade,
Noch zijnen naesten niet misdoet,
Die zynen nabuer oock behoet,
Dat men hem mit schande niet belade.

Die oock veracht de Sondaers quaedt,

Ende eert die door s'Heeren ghenade,
God al'wegh vreesen mit der daedt:
Die zijn beloofte houdt zonder baet.
Ia al waert schoon tot zijnder schade.

Die zijn ghelt tot woecker niet gheeft,
Ende oock gheen gauen wilt ontfanghen,
Ouer den onnooselen Man,
Die hem hierin zo draghen kan,
Sal stadigh blijuen in zijn ganghen.

¶ Het Argument des xxiij. Psalm*m*s.

¶ Hier wordt beschreuen, hoe ghelucksamigh ende gherust zy een gheloouigh mensche in alle dinghen, die op die goedheit des Heeren is rustende. Want hy de zyne voedt, troost, regiert ende beschermet, als een herder zijn schapen.

Dominus regitme.

I. V.

[+] Mijn God voed my in ouervloedt,
My kan gaer niet ghebre-

[+]God wil zijn schapkens, in ziele ende lichae*m* voeden.

ken.
In’t groen gras hy my weyden doet,
Leydt my an de water beken.
+ Mijn siel haer kracht,
Door zijne macht
+ Heeft hy weder ghegheuen:
+ En leyt my stil
Om zijns naems wil,
Ouer d’oprechte weghen.

+ Al waert schoon dat ick moeste gaen,
In’t dal des doodtschen schadu,
So kond’ick niet vreezen daer aen,
Want du my by staet stadigh,
Dijn roede ende staf,
Daer du mit straft,
Hebben my troost gheboden,
+ Ende mynen disch,
Uercierstu frisch,
In myner vianden ooghen.

Du salft mijn hoofd mit oly schoon,

+2. Stercken ende troosten

+3. leeren
+en*de* onderwijsen.

+4. Tege*n* alle perickelen beschermen*n*.

+5. Wo*nde*rlick vereeren.

D’welck du seer klaer doet blincken,
End mynen beker tot den soom,
Wiltu daer toe vol schincken,
+ Deze goedtheyt,
In eewigheyt,
Sal my haer ghezelschap ionnen,
So dat ick sal,
Sonder afual,
In’t huys des Heeren wonen.

+6. Tot den eewigen leuen bringen.

¶ Het Argument des xxxij. Psalm*m*s.

¶ Hier wordt grondelick gheleert, by d’exempel Dauids, hoe de mensche, mit den last zyner zonden beswaert zijnde, tot zaligheydt ende waerachtighen troost der conscientien gheraken magh.

Beati quorum.

I. V.

+ O wel zaligh, wiens boosheyt is vergheuen,
End wiens zonden bedeckt zijn in dit leuen.
Sa-

+IN wat stucken de salgheyt voor god ghelegen sy.

lich is hy, wien de Heer niet toeschrijft
Sijn zonde, end in wiens gheest gheen bedrogh blijft.

Om dat ick dy mijn misdaet heb verzweghen,
Mits mijn roepen, mijn beynen zijn verdwenen,
Want my dijn handt beswaert heeft dagh end nacht,
Mijn sap is gaer tot somer drooghten bracht.

Maer als ick dy gheopent heb mijn zonde,
End niet bedeckt, ia selfs als ick vermonde,
Ick wil den Heer belijden mijn misdaet,
Al teghen my zo vergaefstu mijn quaet.

[+] Hierom zullen alle heylighe an alle zijden,
Bidden tot dy Heer in bequame tijden:
So zullen zy beurijdt zijn ouer al,
Uoor watervloed end allerley misual.

[+]De voorgae*n*de leer dient alle*n* geloouighen tege*n* al wederspoet.

Du bist mijn burgh, van verdriet sulstu my vrijden,
So sal ick my mit lofzangk gaer verblijden,
Uerstant en*d* leer dijns weghs ick dy gheuen wil,
End mit mijn ooghe dy gheleydt gheuen stil.

[+] Wilt doch den Peerde en*de* Mule niet ghelijcken,
Die gheen verstandt hebben alzoo't mach blijcken:
Mit een ghebidt maer ghe-

[+]Alle me*n*sche*n* worden vermae*n*t tot het annemen der voorseyd*er* eere va*n*de verghiffenisse der zonden.

temt moeten zijn,
op dat zy haer schicken na dynen sin.

[+]Veel onghelucks zal den godlooze*n* naken:
Maer die den Heer vertrout, zal troosting smaken,
Ghy oprechte, in den Heer v verblijt,
Ende verhoeght v all die rechthertigh zijt.

[+]Onderscheyt tusschen die godloose en*de* geloouighe, die de voorseide leere ontfange*n*.

Het Argument des xliij. Psalm*m*s.

¶ Hoe de gheloouige veriaeght zijnde van die vergaderinghe Gods, bedruckt zijn, ende begheren verlossinghe van haer vianden: op dat zy wederom tot de Ghemeynte gherake*n*.

Iudica me Deus & discerne

Richt my Heer, end grijpt mijn zaeck an,
Teghen d'onheylighe schare;
Uerlost my van den valschen man,
End van den boozen alle
Du bist de God der

sterckheyt mijn,
Waerom laetstu my troerigh zijn,
Als mijn viandt my quellet.

+ Sendt dijn klaer licht, end dijn waerheit,
Dat sy my rechte leyden,
Tot dynen heylighen bergh bereydt,
Den vromen, end dyne tenten:
Dat ick in gae tot Gods outaer,
Tot den God mijnner vroeghden gaer,
End dy dancke op de harpe.

+Dauid begheert wederom tot de gemeynte Gods te komen.

+ Waerom troerdy o ziele mijn,
Wat beroerstu dy van binnen?
Betrout op God Emanuel,
Dien ick noch prijzen wille,
Du bist mijns anschijns zaligheydt,
End mijn God die daer zijt bereydt,
Door Christum onzen Heere.

+Dauid wort ghetroost.

Het Argument des xliiij. Psalms.

¶ Dit is een vierigh ghebet der ghemeynte teghen haer veruolghers.

Deus auribus nostris.

I. V.

[+] Wy hebben Heer, ghehoort mit onsen ooren,
Ons vaders, ons hebben vertelt de daden,
Die du alwegh, ghewracht hebst t'haren tijden,
End desghelijcks die du deest in voortijden:
De Heydens wt Haer landt,
Uer-

[+]Hier worde*n* v*er*haelt de weldaden die God te voore*n* tot de Israeliten, wt ghenade bewezen hadde.

dreefstu, end hebt gheplant,
Onse vaders daerinne:
Du hebst de volcken ghequelt,
End in haer plaetse ghestelt,
Der vaderen ghesinne.

Want zy dat landt gheensins hebben beseten,
Al door haer sweert, noch victori verkregen,
Door haren arm, Maer door dijn macht alleyne,
End door dijn kracht, o Heer, en*d* anders geyne,
En*d* door d'licht dijns anschijns,
Victori kreghe*n* zy,
Want du haer seer bemindest:
Du bist de koningk mijn:
Wil doch ghehuldigh zijn,
Iacob dynen beminden.

So hebben wy als mit hoornen ghestooten,
Ons' vianden, end ghebracht onder voeten,
In dyne*n* naem, die teghe*n* ons opstonden,

D’welck wy alwegh, dy ter eeren, vermonden,
[+] Ons’hoop was noit ghestelt,
Doen wy waren in’t velt,
Op ons ghespannen bogen:
Ons sweerden hebben niet,
Wt zwaer last end verdriet,
Onze zielen ghetoghen.

[+]De gheloouighe staen op de middel hulp niet hoewel sy de zelue ghebruicken.

Maer du hebst ons beurijd, voor ons vianden.
Die ons haetden, hebstu ghebracht ter schande*n*,
So dat wy ons in God alwegh v*er*blijden,
En*d* dyne*n* naem groot maecke*n* t’allen tijden,
Maer hoe komt dat du ons Heer,
Nu laet, end beschaemt zeer,
End wilt mit ons niet trede*n*,
Ueldtuluchtigh ons maeckst dy,
Uoor die ons haten vrij,
Dien wy roof zijn bedeghen.

[+]

Ghelijck schapen die ter doodt zijn gheeyghent:
Hebstu ons ghestelt, en*de* v*er*stroyt onder vreemde*n*,
Dijn volck hebdy alom, mit groote*n* hoopen:
Sonder eenigh ghewin willen verkoopen:
Den nabueren zijn wy,
End die ons wonen by,
Tot spot end schimp bedeghen:
Den Heydens een gheck woordt,
Den volcken eenen spot,
Sijn wy an alle weghen.

[+]hier wert v*er*haelt de v*er*achtinge en*de* het lijden der gemeinte van de godloose.

Daghelicks is oneer voor onsen ooghen,
Schae*m*te bedeckt ons ansicht om de woorde*n*
Der scha*m*perheyt, en*d* om des viands wreken,
Dit gheschiet ons nochta*n*s wy dy niet vergheten*n*,
Wy houde*n* dijn verbond,
Trouwelick t’alder stondt,
T’hert is niet afgheweken,
Ons ganghen hebben niet,
In als ons zwaer verdriet,
Uan dyner baen gheweken.

Waer’t saeck dat wy den naem ons Gods vergaten,
Oft ons hande*n* tot vreemde goden staken,
En*d* streckte*n* wt, sout God niet ondersoecken,
Ten rechten? die s’herten gront kan doorsoecke*n*:
Maer daeghlicks lijde*n* wy,
Uer-

driet, end druck voor dy,
Ghedoodt alom wy werden:
wy zijn voor dit gheslacht,
Als slachtschapen gheacht,
Diemen ter doot siet terden.

+ Ontspringt, dan Heer, waerom slaeptstu ontspringhet,
Uersteeckt ons niet voor eewelick, als't schinet.
Waero*m* wildy dijn anschijn van ons wenden,
End vergheet gaer onsen druck end ellenden?
Want ons ziel sonder lof,
Uernedert is tot in't stof,
Den buyck die kleeft an d'eerde,
Staet op Heer, ende helpt ons,
Ende verlost ons terstondt,
Om dyner goedtheydts weerde.

+Het ghebedt der ghemeynte om hulpe.

Het Argument des L. Psalm*m*s.

¶ Hier wordt het volck van den valschen godsdienst ghestraft, ende bewesen, waer in den rechten godsdienst gheleghen is: Ende dat alle godloose van God verworpen zullen wesen, hoe schoonen schijn zy hebben, ten zy dat zy haer beteren.

Deus deorum dominus.

I. V.

+ God der goden Heer, spreken sal,
End t'zamen roepen d'ert-

+GOD roept alle menschen tot het gehoor syner gheboden.

sche dal,
Uan Oosten tot den Westen.
Wt Sion God verschijnen wilt,
Uerciert met schoonheyt, onghestilt
Komt hy zijn bondt beuesten.
Uoor hem verdoende vuer sal gaen,
Omringt mit een tempeest voortaen,
Ouer al sal hy lichten,
Uan bouen hy dan roepen sal,
Hemel end erde mit gheschal,
Om zijn volck

so te richten.

Segghende, wilt versamelen my,
Mijn heilighen, die door offer vrij,
Mijn bondt willen wtrichten,
De hemelen zullen ouer breyt,
Uerklaren zijn gherechtigheyt:
Want God sal zelue richten,
Hoort mijn volck de woorden mijns monds,
O Israel dit's mijn verbondt,
Dat ick dijn God wil wezen.
Ick sal dy straffen spreeckt de Heer,
Uoor dijn offerhanden nemmermeer,
Die altijdt voor my wesen.

+ Ossen wt dijn huys neem ick niet,
Noch bocken van dy: want verdriet,
End walghing zy my gheuen,
Want alle boschdieren zijn mijn,
End alle beesten die daer zijn,
Duysent berghen ankleuen,

+GOD heeft ghee*n* acht op de*n* wtwendige*n* vleeschelicke*n* diensten.

+ Mijn zijn der berghen voghelen al,
Der wilder dieren t'gantz ghetal,
Is in mijn macht alleyne.
Waert dat my hongherde ick soudt certeyn,
Dy niet segghen: want s'wereldts pleyn,
Is mijn, end watter is inne.

+Alle dinghe*n* behooren God toe.

Meynstu doch dat ick stieren vleysch,
Of dat ick bocken bloedt verheysch,
Om eten ofte om drincken?

+ Offert den Heere lof end danck:
Den allerhooghsten suldy dan
Dyne beloften schencken,
Anroept my oock in dynen noodt,

+Waer in den waerachtighen godsdie*n*st ghelege*n* sy.

Ick sal dy helpen kleyn end groot:
Waer mit du my salt eeren,
+ Mer tot den boosen spreeckt de Heer,
Wat verkondighstu euen zeer,
Mijn Wet end mijns woordts leere?

+God verwerpt de godloose.

+ Ghemerckt dat du de Straeffe haet,
End verwerpt mijn woordt ende raed,
Alwegh end t'allen tijden,
Is't dat du eenen dief ansiest,
Du loopst mit hem end wilt dy niet,
Uan eebrekers vermijden,
Tot quaed is dynen mont ghestelt,
Dijn tong tot valscheyt is ghequelt,
De welcke du cierst schoone,
Sittende spreeckstu mit der daedt,
Teghen dijn broeder alwegh quaedt,
End dynes moeders Sone.

+Om datse de straffe verachten ende het woord, gemeynscap hebbende mit dieuen. *et*c.

Deze stucken ghedaen hebstu,
End om dat ick swijghe dinckstu,
Dat ick dy oock ghelijcke,
Maer hoewel ick wat lijden magh,
Ick sal't noch bringhen an den dagh,
End dy straffen desghelijcken,
+ Nu hoort (bid ick) ter dezer tijdt,
Ghy die God gaer verghetende zijt,
Op dat ghy niet verderuet,
Die lof end danck offert, eert my:
Dit is den rechten wegh waer by,
Dat men saligh magh werden.

+Uermaninge tot beternisse

Het Argument des Li. Psalm*m*s.

¶ Het officie van eenen waerachtighen penitent, is God om zijn ghenade bidden: hem zeluen verdoemen, om een nieuw herte ende den Heylighen gheest bidden, de sondaers

leeren, de weldaden Gods ouer all prijsen, hem een ootmoedigh hert offeren. Ende voor die Ghemeynte Christi bidden.

Miserere mei Deus.

[+] O God mijnder ghenadigh zijt,
Na dyne goedtheyt groot ende wijt:
Doet wt mijn ouertreding,
Na dyne groote ontferming.
End wast my God mijn toeuerlaet
van alle myne boose daedt,
End maeckt my reyn van sonden,
Gheneest my myne wonden,
[+] Mijn sonde staet

[+]Hy leydt hem de bermhertigheydt gods alleene te vooren daer door hy bidt.

[+]hy neemt oorzake om bidde*n*, niet wt zijn verdiensten, maer meer van zijn onweerdigheyt, om dat hy gesondight heeft.

altijdt voor my,
Ick heb ghesondight teghen dy,
Alleyn voor dy boosheyt ghedaen,
In dijn woord saltu blijuen staen,
Waerachtigh als men dy richtet.

Siet in ghebreck ben ick ghewracht,
Als my mijn moeder heeft voort ghebracht,
End in sonden ontfanghen,
Ueel quaedts heb ick beganghen:
[+] Maer tot der waerheyt hebdy lust,
End du gaefst my oock dat ick wist,
Dyne wijsheydt sonder sorghen,
Die heymelick was verborghen,
Ontsondight my mit ysoep schoon,
[+] Dat ick reyn worde, en wast my saen,
Snee wit: en vrueght laet hooren my,

[+]DIIN woordt (seyt hy) belooft bermhertigheit so ontfermt dy mijnd*er*. De waerheyt ende wijsheyt Gods is de kenne*n*tschap end t'betrouwen zijnder bermherticheit door Christum.

[+]DE sonde is ons angebore*n*.

Dat mijn ghebeynten worden blij,
die du so hebst verslaghen.

Merckt niet op mijn ellendighen staet,
Doet wt all myne boosheydt quaedt,
Heer wilt doch in my scheppen,
Een reyn hert sonder vlecken:
+ Eenen rechten gheest in my vernieuwt,
Stoot my niet van dy, oock wilt niet,
Dynen heylighen gheest my weeren,
Dien ick niet kan ontbeeren.
En laet my weder komen meer,
Den troost dijns saligheyts o Heer,
Den vrijen gheest weerhoude my,
+ Die godloosen wil ick leeren vrij,
Op dat se haer tot dy keeren.

+Eenen rechten gheest noemt hy die alleen op de bermhertigheyt Gods staet.

+Hy wilt predicken de bermherticheyt Gods, die anders van ons niet begheert.

Uan die bloedtschuldighe my beurijdt,
God mijnder saligheydt ghebenedijdt,
Dat mijn tong magh vertellen,
Dyne gherechticheyt tot allen,
Mijn lippen open doet o Heer,
Dat mynen mondt verkondighe zeer,
Dijn lof tot allen stonden,
Daer ick toe ben verbonden:
Want tot den offer hebdy gheyn,
Behaghen Heer, dat is certeyn,
Daerom en heb ick gheen ghedaen:
Den rechten offer van God ontfaen,
Is eenen gheest ghebroken.

+ Een ghebroken en verslaghen hert,
Saltu niet werpen achterwert,
Noch sulst van dy niet iaghen,
Maer het sal dy wel behaghen:
Na dijn goedtheyt doet Sion wel,
Op dat worden erbouwen snel,
En stadigh moghen dueren,
Die Ierusalemsche muren,

+Hy bidt voor de gantze ghemeinte, dat zy magh blijuen in de kennisse harer sonden ende betrouwe*n* in de bermherticheit Gods.

Dan saltu hebben vrede, ende lust.
Tot den offer der gherechtigheyt,
Tot den brandtoffer wel ghemoet:
So salmen dan die kalueren goedt,
Op dynen altaer legghen.

Het Argument des Liij. Psalm*m*s

GOD ansiet de boosheit der godloosen end zal ze straffen, beschermende zyne gheloouighe

Dixit insipiens

+ Den dwaes die spreeckt, daer is gheen God,
In syn ghemoet end leuen.
Sy zijn gheschendt door schand end spot
Tot goedt gheensins begheuen.
De Heer sagh op der menschen kint,
Of ie-

+De godloose zijn dwasen
God verachtende.

mandt God socht, end versint.
+ Sy zijn al af gheuallen,
Gantz onnut, end vol erges moets,
Gheiner van haer wercket wat goedts,
Niet een oock onder allen.

+De gheschonden natueren aller menschen.

+ Ghy boose daders all ghemeyn,
Wen wilstu dy bekeeren?
Die mijn volck op eet't tot op't beyn,
Als doen die t'broodt verteeren,
Sy roepen God den Heere niet aen,
In grooter vreese zy alwegh staen.
Daer gaer niet is te vreesen.

+De wercken der godlooser

Maer God is in der vromer gheslacht,
Welcker raedt de godloos veracht,
D'welck t'zijnder scha sal wesen.

+ Want God verstroyt haer beynen al,
Die de vromen belegghen,
Want God versmaet se, ende zal,
Haer straffen, wat zy zegghen,
Wie sal verlossen Israel,
Wt Sion, van zijn groot ghequel?

+Straffe der godlooser.

+ Als God sal weder bringhen,
Zijn volck wt der gheuanghenis zwaer,
Hem Iacob zal veruroeghden gaer,
End Israel ontspringhen.

+God beschermt de zyne.

Het Argument des 79. Psalm*m*s.

¶ Een beklagh der gheloouighe*n* om de verstroyinge der Ghemeynte, en*de* een anroepinghe des hulpen Gods teghen alle v*er*uolghers.

Deus venerunt gentes,

I. V.

+ De Heydens zijn O Heer ghekomen
In dijn erue, end hebben besmet,
Dynen tempel: end tot

+De verstroyinge der ghemeynte.

steynen hoopen,
Hebben Hierusalem verset,
[+] Sy hebben dyner knechten lichamen,
Den voghelen tot spijs ghestelt,
End t'vleesch dyner trouwe dienaren,
Den dieren des veldts voorghestelt.

[+]De verachtinghe der dienare*n* Gods.

Als water hebben zy vergoten,
Haer bloet, ront om Hierusalem,
Daer was oock (d'welck ons heeft verdrote*n*)
Niemandt die se heeft ten graef ghedaen,
Tot eenen spot zijn wy bedeghen,
Onse nabueren groot ende kleyn,

Tot eenen lachter wy leuen,
Den ghenen die omtrent ons zijn.

+ Hoe lang Heer sal dijn gramschap duere*n*,
End als een vuer ontsteken zijn.
Wilt dyne toornigheyt doch stueren,
Ouer t'volck dat dy niet bekent,
End ouer rijcken die niet hebben,
Dynen naem oyt gheropen aen,
Want sy Iacob verslonden hebben,
End zijn woonst gaer te niet ghedaen.

+Een ghebet teghe*n* de onghelooughe veruolghers.

+ Wilt nu voort an niet meer ghedincken,
Ons ouder zonden schuld end pijn:
Dijn ghenade hastelick laet blincken,
Ouer ons, want wy ellendigh zijn,
Doet ons bystandt o God ghehuldigh,
Allein om dijns naems wil end eer,
Uerlost ons, weest goedt end gheduldigh,
Ons sonden om dijns naems wil Heer.

+Een ghebet om de verghiffenisse der sonden.

+ Waerom souden de boose scharen,
Segghen, waer is haer God? daerom.
Wreeckt in ons ooghen, dyner dienaren,
Bloet t'onrechte ghestort alom,
Tot dijn anschijn laet komen t'suchten,
Der gheuanghenen end laet fijn,
Door dijn kracht vrij leuen end vluchten,
Die tot der dood gheeyghent zijn.

+Een ghebet teghe*n* de tyrannie.

Wilt onze nabueren verghelden,
In haren schoodt Heer zeuen fout,
Den laster daer met zy dy quelden,
End schand die se dy andeden stout,
+ End wy dijn volck by dy ghepresen,
End het kudde dyner weyden breyt,
Sullen dy dancken alle weghen,
End prijsen in der eewigheyt.

+Danckseghhinghe der geloouighen.

Het Argument des lxxxiiij. Psalm*m*s.

¶ Hier wort bewese*n* wat grooter begheerte dat de Koningk Dauid hadde tot den Tabernakel Gods daer den rechten godsdienst was: End hoe lieflick dat het zy, in't midden der Ghemeynten Gods te wesen.

Quam dilecta tabernacula.

I. V.

[+] Hoe lieflick zijn dijns tempels woonsten Heer,
Mijn ziel mit lust dijns huys ingangk begheert,
Mijn hert End vleesch mit vroeghden zijn ontspronghen,
Om haest tot den leuenden God te komen.

[+]Den lust der godsaligher tot te vergaderinghe Gods.

De musch end oock de swalu haren nest,
Gheuonden heeft daer zy haer ionghen legt,
So lust my oock, O God na dijn altaren,
O mijn Koningk, end Heere der herscharen.

+ Salich zijn die in dijn huys wonen vrij,
Eewelick vro zullen dy prijsen zy,
Saligh is, wiens kracht in dy is gheleghen,
End in wiens hert beuest zijn dyne weghe*n*.

+Hoe zaligh dat sy zijn, die in't midde*n* der Ghemeynte Gods wonen.

Door t'dal des drucks gae*n*de, sulle*n* zy fijn,
Seer wel voorsie*n* van schoon fonteyne*n* zijn,
Uan doeght tot doeght sulle*n* zy gaen mit vreden
En*d* sulle*n* vrij in Sion tot God trede*n*.

+ O Heer end God der heerschare*n* verhoort,
Myn bidde*n*, herckt God Iacobs ongestoort,
Ons beschermer wil ons ansien en*de* stercken,
End in d'anschijn dijns ghesalfden sien end mercken.

+Een ghebet.

+ Want eenen dagh is beter in dijn huys,
Dan duysent zijn elders, Heer, sonder dy,
Lieuer saet ick an de*n* dorpel dijns huys Here,
Dan dat ick sou mit den boosen verkeeren.

+De werdigheyt d*er* ghemeinte Gods.

+ Die Heer is my tot een son*n* ende schilt,
Ghenade ende eer de Heer gheuen wilt,
Sijn goeden gheeft hy den vromen sonder rouwen:
Saligh is, Heer, die in dy sal betrouwen.

+De gheloouighe onder het cruyce betrouwen op God.

Het Argument des CI. Psalm*m*s.

¶ Hier wordt beschreuen het offici eener Christlicker Ouerheyt, hoe dat zy haer selue*n* stellen sal, de boose verwerpende en*de* de goede annemende. Waer in alle huysuaders een voorbeeldt harer offici hebben, om haer so in haer huysghesin te draghen.

Misericordiam & iudicium.

I. V.

[+] Uan goedtheyt end gherichte
Is't dat ick nu wil dichten,
Dy wil ick singhen Heer,
Wijselick wil ick leuen,
In oprechtighe weghen,
Tot dat du tot my keerst.

Mit oprechten ghemoede,
Wil ick my voort an hoeden,
Te mynen huyse eenpaer,

[+]Me*n* moet God prijsen, ende wt der herte*n* dat goddelick is soecke*n* ende dat boos is haten.

Uan t'boos wil ick my mijden,
Noch dat in ander lijden,
Want ick haet't gantz end gaer,

+ Alle die van dy wijcken,
Haet ick oock derghelijcken,
So dat niet een van haer,
By my sal moghen blijuen:
Die een boos ghemoedt drijuen,
Die sullen oock van daer.

+Hoe danigher ghemeynscap een gheloouighe he*m* wachten moet.

Ick sal oock niet bekennen,
Die haer tot schade wennen,
Die zynen naesten vrij,
Mit achterklap beschadight,
Die wil ick onghenadigh,
Uerwerpen verre van my.

Die mit grootscheyt beuanghen,
End hooghmoedt is behanghen,
Te lijden waer my pijn,
Mijn ooghe sal anmercken,
Die door t'ghelooue wercken,
Op dat sy by my zijn,

+ Die haer onnoosel draghen,
Welcke my wel behaghen,
Sullen mijn dienaers zijn,
Die omgaet mit bedrieghen,
Mit spotten end mit lieghen,
Sal in mijn huys niet zijn.

+Mit hoe danighen men ghemeynscap hebbe*n* sal.

+ Maer de boosdoenders alle,
Wil ick bringhen ten valle,
Ouer het gantze landt:
Op dat de stadt des Heeren,
Rein worde, end hem vermeere,
Gods woordt an allen kant.

+De ouerheit moet de boosdoenders straffen,

Het Argument des Ciij. Psalm*m*s.

¶ Wy worde*n* hier gheleert, dat de herboren mensche hem seluen gantzelick voeght om God te dancken, van alle gheestelicke ende lichaemlicke weldaden: de snoodtheydt der menschelicker natueren wt der herte*n* bekennende: ende verweckt oock alle andere creaturen om God, die so machtigh end bermhertigh is, te prijsen.

Benedic anima mea Domino.

[+] Mijn ziele looft den Heere dijn,
En voeght dy oock te zamen,
Dat inwendigh des herten mijn,
En looft zijn heylighen name.
Mijn ziel vergheet die weldaedt niet,
Die dy door den Heer

[+]Dauid Wil God wt der herte*n* da*n*cken voor de weldade*n* die hy hier ordenlick verhaelt.

is gheschiet,
In dijns boosheydts vergheuen:
Want hy gheneest all dyne kranckheydt,
End kroont dy mit bermherticheydt,
Urijdt van die doodt dijn leuen.

+ Dijn herte veruult hy mit goedt,
Ende sal dy oock vernieuwen,
Dijn ioeght, wie hy des Arents doet,
Als dyne zonde*n* dy rouwe*n*,
So doet de Heer bermhertigheyt,
Recht oordeel en gherechtigheit,
Alle*n* die onrecht lijde*n*,
want hy sijn weghe*n* heeft doen verstae*n*,
Den

+Ee*n* schoo*n* beschrijuing, der bermhertigheyt Gods. tot de gene die he*m* waerachtelick vreesen.

volcke door Mosen, en kondt ghedaen,
Dat men t'quaedt zoude mijden.

Ons God ons'Heer bermhertigh is,
Genadigh ende langkmoedigh:
hy straft oock niet na zijn ghericht,
Maer hy is so sachtmoedigh,
Dat hy niet altijdt schelde*n* wilt,
Maer zyne*n* grooten torn*n* stilt,
End oock met ons niet handelt,
Na onse sonde end booze daed,
Die hy ons niet vergolden haed,
Doen wy se hebben bewandelt.

+ So hoogh den hemel is ghestelt,
En vast blijft ouer de aerde,
Alzo die goetheyt Gods haer halt,
Tot die zijn vreese anueerden:
So verr'de morghen van auendt staet,
Werpt GOD van ons, ons'sonden quaedt,
Laet de boosheydt niet regneeren:
Als een goedt vader ouer zijn kindt,
Ontfermt hem God end bemindt,
Den ghenen die hem vreezen.

+De bermhertich*eyt* Gods is groot en*de* gestadich.

+ Want hy weet hoe wy zijn gemaeckt,
Wt stof, ende is ghedachtigh,
Dat de mensch als hoy is ghemaeckt,
Eenen kleynen tijdt wat machtigh:
Hy bloeyt hier in des wereldts pleyn,
Ghelijck die blommen alle ghemeyn,
Op t'velt in korte stonde*n*:
Want als de wint daer ouer gaet,
So kent men dan niet meer haer stadt,
En wort niet meer gheuonden.

+Het ongedurich leuen des menschen is gheleke*n* by een blo*m*me, en*de* de bermhertigheit gods is eewich

Maer des Heeren bermhertigheydt,
Sal eewelicken dueren:
ouer kints kint zijn gherechtigheyt,
Die God rechtsinnigh dienen,
End houden zijn bont sonder spot,
Ghedincken oock op zijn ghebodt,
Op dat zij't wel beleuen.
Want Gods stoel in den hemel staet,
Zijn Heerschappy ouer al gaet,
Zijn rijck wilt hy ons gheuen

+ Nu looft den Heer ghy Enghelen al,
Die krachtigh zijt van sterckten,
Die daer wel

+Alle creaturen moeten den Heer prijsen.

wtricht ouer al,
Zijn ghebodt in dyne wercken,
Looft God alle zijn heerschaer goedt,
Die al zijn wel behaghen doet,
en prijset zynen name:
In allen hoecken des heerschaps zijn,
Louen den Heer zijn dienaers fijn,
Doet oock so mijn siel, Amen.

Het Argument des Cxv. Psalm*m*s.

¶ Hoe alle gheloouighe den waerachtighen God Israelis, in dit leuen alleen moeten betrouwen, vreesen ende prijsen, want hy alleen goedt ende almachtigh is, daer alle versierde goden krachteloos zijn.

Non nobis Domine non nobis.

[+] Niet ons niet ons O eewigher Heer,
Maer dynen name gheue't die eer,
Om dyn goet-

[+]Den eenighen en*de* almachtigh*en* god behoort alle eere toe.

heyt end trouwe,
Waerom souden wy der heyden spot
Zijn, dat zy segghen, waer is haer God:
D'welck ons mit recht magh rouwen,
Want onze God in Hemel is,
Hy maecket al wat hem ghelust:
+ Maer haer goden ghemaecket zijn,
Wt goudt end ziluer door menschen handt,
Sy hebben mondt end spreken niet,
Sy hebben ooghen end gheyn ghe-

+De ijdelheyt der afgodischer beelden.

sicht.
Alleluya, looft den Heere.

Sy hebben ooren end hooren niet:
Hebben oock noese end gheinen roeck,
Niet een onder haer allen,
Sy hebben handen end grijpen niet:
Sy hebben voeten end gaen gheyn tridt,
Haer keel kan gheensins kallen,
+ Die zulcks maecken zijn oock also,
End die daerop verhopen oock:
+ Maer du Israel end Aaron,
End die den Heere vreeset vroom,
Hoopt doch al op den Heere mildt,
Want hy dijn hulp is ende schildt:
Alleluya, Looft den Heere.

+De straffe der bilde maeckers.

+De gheloouighe moete*n* op God betrouwe*n*.

+ De Heer ghedinckt onser ghenadelick,
End sal ons seghenen eewelick,
Mit zijn heylighe gauen,
Hy sal zeghenen t'huys Israel,
End t'huys Aaron oock euen wel,
So verr' als zy gheloouen.
Hy sal oock zeghenen alle die,
Die God den Heere vreesen hier,
Weder zy kleyn zijn ofte groot,
De Heer sal dy in dynen noodt,
Ueel meer ander weldaden doen,
Tot dy ende dyne kinderen vroom,
Alleluya, Looft den Heere.

+De goetheit gods tot de syne.

Ghy zy'het die God gheseghenet hat,
Door welcken hemel ende aerde staet,
End wat daer is beneuen,
Den hemel behouden heeft onse God,
Uoor hem, end den menschen voor haer lot,
De aerde heeft hy ghegheuen,
De dooden sullen dy O Heer,
Gheen lofdanck gheuen nemmermeer: +
Noch die daer varen in de stil,
Hebben daer toe noch hert noch wil:
Maer wy zijn Gode tot lof bereydt,
Uan nu tot in der eewigheydt,
Alleluya, Looft den Heere.

+sa.38.d Psal.6.a.

Het Argument des Cxx. Psalm*m*s.

¶ De Propheet begheert van loghenachtighe tonghen ontslaghen te zijn, hem beklaghende van de boosen, dat hy mit haer gheen vrede (die hy soeckt) kan vinden.

Ad Dominum cum tribularer.

I. V.

+ Wanneer ick was in teghenspoet,
So riep ick God an mit der spoet,

+De godzalige in teghenspoet tot God roepe*n*de worden verhoort.

End hy heeft my mit blijden schyne,
Uerhoort so hy eenpaerlick doet,
De zyne in druck end pijne.

+ Ach Heere God mijn ziel beurijdt,
Uan boose lippen t'alder tijdt,
Die niet dan loghenen vertellen,
Ende haren naesten onghemijdt,
Twee tongich eewelick quellen.

+Het perijkel en*de* venijn der valscher tonghen.

Wat kan de valsche tonghe doen,
Anders dan twist ende tweedracht broen,
Als een krachtighs mans scherpe pijlen,
End gloyende kolen van houte groen,
So is zy tot allen wijlen.

+ Wee my dat ick als vreemdelingk,
In Misech ben: d'welck is een dingk,
(Om t'volckx boosheyt) zwaer om verdraghen
In Cedaers tenten oock ballingk,
Blijue ick te menighe daghen.

+Die van Mesech woonden in't Noorde van de*n* Iootsche*n* lande, end die van Cedaer in't suyde

Ick hebbe te lang ghewoondt mit haer,
Die niet sochten dan twist eenpaer,

+ Als ick haer van vrede vermelde,
Sy hebben niet gheuraeght daerna,
Maer teghen my haer zy stelden,

+De godloose soecken twist de godzalige vrede.

Het Argument des Cxxiiij. Psalm*m*s.

¶ DE Propheet verhaeldt de weldaedt Gods, waer mit hy de zyne wonderbaerlick verlost heeft, van de onsinnigheyt des duyuels ende zyne gheleden: teghen de kracht en*de* listen der welcker de gheloouighe niet staende konden blijuen, ten waer door de bystandigheyt des Heeren.

Nisi quia Dominus erat.

+ Waer God ons niet ghebleuen by,
Als sy teghen ons op stonden,
End van haer handen ghemaecket vrij,
Mocht Israel wel vermonden:
Waer God ons schermer niet eenpaer,
Uoor al haer loose

+Hy verhaelt wo*n*derbaerlicke verlossinghe.

listen voorwaer,
So waer't mit ons verloren.

[+] Sy rasen vast en komen ons aen,
Al wilden sy ons op eten,
Tot dooden is al haer bestaen,
God is by haer vergheten,
Als windighe water baren slaen,
Na lijf end leuen zy ons staen,
Dies wil ons God erbarmen.

[+]Waer by de viande*n* der ghemeynten Christi gheleken zijn.

[+] Lof God en danck die niet toe gaf,
Dat sy ons mochten vanghen:
Als een voghel den strick komt af,
Is onse ziel ontganghen:
Strick is ontwee end wy zijn vrij,
Des Heeren name sta ons by,
Schepper Hemels, ende aerden.

[+]Da*n*ckzegghinghe voor de weldaden ontfange*n*.

Het Argument des Cxxv. Psalm*m*s.

¶ God beschermt de Godsalighe, mit de welcke de godloose in zijn rijcke gheen deel hebben sullen.

Qui confidunt in Domino,

[+] So wie hier haer betrouwen

[+]Dat de stadt Ierusalem niet so bewaert is mit berghen, als Godgheloouighe door de by sta*n*digheydt Gods.

gaer,
Op God den Heere legghen:
Die blijuen gantz onwanckelbaer,
End laten haer niet beweghen;
Haer ghelooue is vast op God ghepast,
Op wien zy alwegh mercken,
Daerom voorwaer so blijuen sy eenpaer
Uast, als des Syons berghe.

Ghelijck die stadt Ierusalem,
Om ringhet is mit berghen,
Daer door de viandt wordt ghetemt,
Dat hy se niet verderue:

So omringt God in aller noodt,
De zyne, end wilt se ankleuen,
End haer by staen van nu voort aen,
Tot in dat eewigh leuen.

+ God is gherecht ende alwegh goedt,
Hy sal oock niet toelaten,
Dat de godloose hebben den voet,
Ouer zijn huysghenooten,
Op dat de knecht die daer is recht,
In sonden niet en valle,
Goedt onderstandt mit syner handt,
Doet God den vromen alle.

+De ongherechtighe sullen ouer de gerechtighe ghee*n* ghedurighe heerschappie hebben.

O Heer doet wel den vromen al,
Die recht in't ghelooue leuen:
Maer die daer leuen na haer gheual.
End haer tot boosheyt gheuen,
Die sal de Heer mit groot oneer,
Uerwerpen mit de quaden,
Maer eewelick wel sal Israel,
S'Heeren vrede hebben. Amen.

Het Argument des Cxxvij. Psalm*m*s.

¶ De heylighe gheest leert dat alle*n* arbeydt aller menschen te vergheefs zy sonder God. Ende dat se gheluckigh zijn, die in alle dinghe*n* op de handt Gods sien: By den welcken hy de menschen vermaent, dat se haer betrouwen op God setten.

Nisi Dominus edificauerit

+ Waer Godt niet self dat huys

+Door de segeninghe gods gheschien alle dinge*n* niet door onzen arbeydt.

oprichtt,
End besorght alle dingk daer inne:
So is mit ons niet wtghericht,
Uerloren is kracht mit sinne.
Alle moyte end sorgh vergheefs oock gaet,
Als s'Heeren hulp ons niet by staet,
Alle arbeydt is verloren.

Waer God niet zelf bewaerdt die stadt,
End bouwet torren end muren,
Daer helpt gheen gheldt noch menschen raedt,
Alle arbeydt is verloren,
Waer God de waeck niet self grijpt aen.
Ons waken is vergheefs ghedaen,
Alle konst end list moet falen.

Daerom merckt op end siet se aen,
Die sonder ghelooue hier leuen,

Sy soecken haer broodt mit vroegh opstae*n*,
Dat God so niet wilt gheuen,
Den godsgheloouighen sulcks gheschiedt,
Ia slapende al en sorghen zy niet,
Die haer op hem verlaten.

+ Des lijfs vruchten zijn kinderen veel,
Uan God tot eender eruen.
Dien hy tot loon gheeft wien hy wil,
End laet niemandt verderuen.
Mit zeghen hy alle dingk veruult,
Door hem alle noodtruft wordt ghestilt,
Wt rechter ghenade ende ionste.

+DE menighfuldigheyt der kinderen is een segeninghe gods ghelijck oock alle ander dinghen,

Die pijlen zijn in's Roesen macht,
Als hy wil gaan ten strijde,
En schiet die waer hy heeft ghedacht,
Recht voor hem of ter sijden:
So zijn alle menschen iongk ende aldt,
In s'Heeren handen ende ghewaldt,
Hy wilt se alle besorghen.

Laet ons dan betrouwen op zijn woordt,
En mercken op zijn handen:
Hy sal ons helpen nu end voort,
Dat wy niet gaen tot schanden:
Den koker hy ons vullen sal,
So hebben't wy ghewonnen al,
Uoor onse vianden alle.

Het Argument des Cxxviij. Psalm*m*s.

¶ Hoe dat men godzalighlick en*de* gheluckelick in den huwelicken staet sal moge*n* leuen.

Beati omnes qui timent Dominum

I. V.

+ Salich is hy bedeghen,
So wie den Heere vreest,
End wandelt in syn weghen,
Rechtsinnigh in den gheest:
Den arbeydt dyner handen
Dy wel sal konnen voen,
End sulst in alle standen,
Spoedich zijn in dijn doen.

+De vreese en*de* gehoorsaemheydt Gods, is t'beg*in*sel aller voorspoedt in den huwelicken staet.

+ Dijn wijf sal vruchtbaer wesen,

+DE vruchtbaerheyt der kinderen.

Als wijnstocken vruchtbaer,
Die dynen huyse ankleuen:
So zullen oock voorwaer,
Dyne kinderen beklijuen,
In groot ghetal ghesondt,
Als planten van Olijuen,
Ouer dijn tafel rondt.

+ So sal bespoedight wesen,
Die Godt ten rechten dient,
Wt Sion God ghepresen,
Dy saligh maecken wilt,
Op dat du gantz dijn leuen,
T'voorspoet Hierusalem,
Aenschout end daer beneuen,
God prijst mit hert end stem*m*.

+Die goddelick leuen in de*n* huwelicken staet, ontfange*n* gheestlicke en*de* wtwendige gaue*n* van God.

End sulst wt dynen zade,
Dobbel gheslachte sien,
In Israel ghenade,
End vrede bouen dien:
Dy sy O Heere ghepresen,
Lof in der eewigheydt,
Gheeft dat wy moghen wesen,
Tot dynen dienst bereydt.

Het Argument des Cxxx. Psalm*m*s.

¶ Wy worden hier gheleert, hoe de godsalighe, door de kennenschap harer sonden, daer van begheere*n* verlost te zijn, niet door haer verdiensten, maer alleen door de bermhertigheyt Gods, door de welcke Israeli haer sonden vergheuen worden.

De profundis clamaui.

+ Wt dieper noodt schrey ick tot dy,
Heer God anhoort mijn roepen,
Dijn ghenadighe ooren keert tot my,
End myner bede sy open,
Want is't dat du wilst mercken aen,
Hoe menighe sonde ick heb ghedaen,
Wie kan Heer voor dy blijuen.

+De eerste rede*n* warom hy begheert v*er*giffe*n*nisse van sonden: Is om dat hy een sondaer is.

+ Het staet by dyner macht allein,
Die sonden te vergheuen,
Dies vreesen wy dy alle ghemeyn,
Oock in het beste leuen:
Daerom op God wil ick hopen vast,
Mijn herte op hem sal sijn ghepast,
Op zijn woordt wil ick rusten.

+De tweede om dat GOD bermhertigh is.

Al waer het schoon tot in der nacht,
End weder tot den morghen:

So sal mijn hert aen s'Heeren macht,
Tertwijfelen niet noch sorghen.
So doet Israel t'aller tijdt,
Die wt den gheest herboren zijt,
End op zijn woordt betrouwet.

[+] By ons seer veel misdaden zijn,
Maer by God veel meer ghenaden:
Zijn helpen is sonder termijn,
Hoe zwaer wy zijn beladen,
Hy is alleyn de Herder goedt,
Die Israel verlossen moet,
Wt zynen sonden alle.

[+]Beloftenisse dat de sonden om niet vergheue*n* worden.

Het Argument des Cxxxiij. Psalm*m*s.

¶ Hoe dat de ghenoechte ons leuens, in een broederlicke liefde ende eendrachtigheyt geleghen is.

Ecce quam bonum.

I. V.

Siet hoe vroeylick en goedt,
In der vromer ghemoedt,
Is d'eenigheyt der herten,
De welcke t'zamen.

bindt,
De broeders, end verwindt,
Door t'ghelooue alle smerten.

Euen als d'oly soet,
Op t'hoofdt ghegoten vloeyt,
In Aarons baerdt beneden,
End in zijn kleyders daelt,
So dat nerghens en faelt,
Den roeck in all de leden,

Als den dauw des berghs Hermon,
De berghen van Sion,
Uruchtbaer maeckt end bedeghen,
So doet oock d'eenigheydt,
Wiens volghers God bereydt,
Seghen end d'eewigh leuen.

Het Argument des Cxliij. Psalm*m*s.

¶ Hoe dat Dauid in zynen noodt God mit aller vierigheydt, om hulpe, teghen zijn vianden angheroepen heeft.

Domine exaudi orationem.

I. V.

[+] O Heer wilt mijn ghebedt verhoo-

[+]Dauid begheert door de ghenade gods verhoort te zijn.

ren,
Laet komen doch tot dynen ooren,
Myn troerich bidden, dat ick doe,
Na dyne trouwe (sonder stooren)
End dyne gherechtigheyt my doet.

Mit dynen Dienaer wilt niet strijden,
Uan dijn oordeel wilt hem beurijden,
Dat hy niet kome in grooter pijn,
Want gheen mensch gheboren van wijue,
Al voor dy kan gherechtigh zijn.

+ Want mijn viandt heeft my bestreden,
Te neder bracht heeft hy mijn leuen:
Noch is hem al dat niet ghenoegh,
In eenen duysteren put beneden,
Sluyt hy my d'welck den dooden voeght.

+De tyrannie der godlooser teghen de rechtueerdighe.

+ Waer door mijn ziel lijdt groote schade,

+Hoe hem de gheloouighe in het cruyce is draghende.

Mijn hert mit weemoedt is beladen,
In dien put heb ick ouerdacht,
Te mynen trooste, alle de daden,
Dyner handen konstigh ghewracht.

Daerin is't dat ick klaeghlick roepe,
Tot dy mijn handen heffe ick oppe,
End mijn siel in haer roepen groot,
Na dy begheert sonder wanhopen,
Als dorre landt na d'water doet.

Haest dy wil my behulpigh wesen,
Den gheest beswijckt my nu, mits dezen,
Uerberght dijn ansicht van my niet,
Anders zo sal ick ghelijck wezen,
Den ghenen die men in't graf schiet.

Laet my vroegh hooren dijn goedthede,
Want op dy mijn hope ick bestede.
End van den wegh die ick houden moet,
Wil my rechte kennenschap gheuen,
Want ick tot dy heffe hert end moet.

Uerlost my Heer, door dijn ghenade,
Uan mijn vianden die my schaden,
Want ick betrouwe dy gantz ende gaer,
Du bist mijn hope vroegh end spade,
End troost in all mijn lijden zwaer,

Door dijn leere wil my dringhen,
Om dynen wille te volbringhen,
Want du allein mijn recht Godt zijt.
Maeckt doch dat dynen gheest my bringhe,
In den rechten wegh mit iolijt.

Ontslaet my van dit wesen Heere,
Om dijns weerden naems wil end eere,
Uerlost mijn siel wt last end noodt,
Door dijn gherechtigheydt alleene,
Op dat ick dijn lof maecke groot.

Mijn vianden die my bespringhen,
Door dijn goedtheyt te niet wil bringhen,

End die strackx na mijn leuen staen,
Wil't se alle verdoen, end verslinden.
Want ick ben dijn knecht onderdaen.

Het ghesangk Simeonis, Luce. ij.

¶ De gheloouighe Christum bekennende, begheeren in vrede van deser werelt te scheiden ende tot God te komen.

Nunc dimitis seruum.

I. V.

Nu laetstu dynen knecht,
In vrede Here gaen gherecht,
Uolghende dynen woorde,
Na dat mijn ooghen vrij
Deelachtigh zijn door dy,
Dijns saligheyts ghe-

worden.

Die du hebst toegheseyt,
End ionstelick bereyt,
Uoor d'anschijn aller volcken,
Een licht der Heydens klaer,
End een eer openbaer,
Israels dijns verkoren.

De tien gheboden. Exod. xx.

Decalogus.

I. V.

Heft op dijn hert, opent dijn ooren
Hartneckigh volck in't weder staen:
De stem*m* dijns Gods wil't nu anhooren,
End zijn gheboden gade slaen.
Ick ben (seyt hy) dijn Godt

end Heere,
Die dy wt stranghen dienst heb brocht.
Daer om gheue ick dy dese leere,
Heb't neuen my gheen ander God.

Du salt dy gheen beelden doen maecken,
Uan eenigh dingk t'eenigher stondt,
Om die t'eeren oft groot te maecken,
In hemel aerde oft waters grondt.
Ydelick dijns Gods naem ghepresen,
In dynen mondt niet neemt noch bruyckt,
Want hy niet onghestraft sal wesen,
Die dien lichtueerdelick ghebruyckt.

Ses daghen doet dijn werck mit maten,
Den seuensten heylight mit lust,
Wilt oock de dyne rusten laten,
Want de Heer heeft dan selfs gherust.
Oeffent dy in d'woordt, end mit lusten,
Houdt der ghemeynten dienst in eer,
Op dat de Heer in dy magh rusten,
Ende zijn werck doen so langhs zo meer,

Uader end moeder houdt in weerden,
Op dat du langhe leefst onghequeldt:
End dat dy welgae op der aerden,
Daer dy de Heere heeft ghestelt,
Wordt oock gheen doodtslagher beuonden
Ouerspeelt niet mit wil of daedt,
Zijt oock gheen dief te gheenen stonden.
Gheen valsch ghetuyghenis bestaet,

Du salt dyne begheerten dringhen,
Uan huyse, wijf, maeght ende knecht,
Osse Esel end van alle dinghen,
Daer een ander in is gherecht,
Ons'sonden Heer wy hier wt mercken,
Om welcker verghiff bidden wy.
Wil ons ghelooue nu dan stercken,
Dat wy dy voort an dienen vrij.

Symbolum Apostolorum.

Wy gheloouen in eenen God alleyn,
Schepper des hemels en der aerden,
Die Ua-

der is ons aller ghemeyn,
End laet ons zijn kinderen werden,
Hy wil ons altijdt gheneeren,
Lijf end siel oock wel bewaren,
All ongheual wil hy weeren,
Gheen leedt sal ons teghen varen,
Hy sorght end waeckt voor

ons, dagh en nacht
Alle dinghen staen in zijnder macht.

Wy gheloouen in Christum alle ghelijck,
Synen Sone end onsen Heere,
Erfachtigh in zijns Uaders rijck,
Ghelyck Godt van macht ende eere.
Uan die reyne maeght Marie,
Een waerachtigh mensch gheboren,
Door Gods gheest, na t'schrifts belijden,
Voor ons door de sonde verloren,
Aen't cruys ghestoruen, end gheleyt,
In't graf tot zijns doods sekerheyt.

Ten derden daghe om ons' gherechtigheyt,
Uan den dooden is opghestanden,
Door s'vaders kracht in heerlickheyt,
Uerlossende ons wt s'viandts banden,
Is ten Hemel op verheuen,
Uan der aerden in't openbare,
Sitt ter rechter handt Gods beneuen,
Uoor ons een recht middelare,
Uan waer hy ten eynde, komen sal,
Richten leuende ende dooden al.

Wy gheloouen in den heylighen Gheest,
God mit den Uader ende den Sone,
Die ons troost end maeckt onbeureest,
En cieret mit gauen schoone,
Die gantze Christenheyt verheuen,
Tot een eenigheydt begheuen,

Dien de sonden zijn vergheuen,
Dat vleesch sal noch weder leuen,
Na desen iammer, is bereyt,
Ons een leuen in eewigheyt.

Oratio Dominica.

Uader onser in Hemelrijck:
Die ons heet broeders all ghelijck,
En wilt dat wy dy roepen aen,
Als wy mit noode zijn beuaen:
Gheef dat niet bidd'alleyn de mondt
Maer dat het gae van herten grondt.

Gheheylight dynen name sy,

Dijn woordt ongheualst ons blijue by,
Dat wy oock leuen heylighlick,
Na dynen name weerdighlick.
Behoedt ons Heer voor valsche leer,
Dat arm veruoeret volck bekeer.

Dijn rijck toekome O Uader goedt,
Hier ende hierna dynen trooster soet,
Gheef ons so Christus ons toesey.
Mit zynen gauen menigherley:
Breeckt Sathans toore*n* en*d* groot ghewalt,
Uoor zijn ercheyt dijn kerck verhalt.

Dynen wille gheschie O Heer ghelijck,
Op aerden als in hemelrijck:
Gheef ons gheduldt in lijdens pijn,
Ghehoorsaem alle sins te zijn,
Neemt van ons wegh vleesch ende bloedt,
Dat teghen dynen wille doet,

Gheef ons huyde*n* ons daghelicks brood,
End wat wy behoeuen in s'lijfs nood,
Behoedt ons Heer voor twist ende strijdt,
Uoor Peste ende oock voor dieren tijdt,
Dat wy in goeden vrede staen,
Doet sorg ende ghierigheydt van ons gaen.

All onze schulden vergheef ons Heer,
Dat zy ons niet bedroeuen meer,
So wy oock die ons schuldigh zijn,
Haer schuldt vergheuen op dit termijn
Tot haren dienst maeck't ons bereydt,
In rechter liefde ende eenigheyt.

Leydt ons Heer in bekoring niet:
Als ons die boose gheest strijdt biedt,
Te rechter of ter slincker handt,
Helpt ons dat wy doen wederstandt,
In't recht betrouwen onbeureest,
Door dynen trooster den heylighen Gheest.

Uan alle quaedt verlost ons meer,

In dese bedroefde tijden O Heer,
Beurijdt ons van der eewigher doodt,
End troost ons in den lesten noodt,
Doet ons altijdt goedt onderstandt,
Neem onse zielen in dyne handt.

Amen, dit is het werde waer,
Sterckt ons ghelooue wanckelbaer,
Op dat wy daer niet twijffelen aen,
Of wy sullen dit al ontfaen,
Na dynen wille om Christus naem,
Door welcken ons bede is ghedaen.
AMEN.

Nu volghter,

¶ Een ander ghebedt tot God door den Autuer des seluen sangkboecks, namaels sangkszwijse ghemaeckt, (d'welck ghebruyckt wordt in der ghemeynte voor de predicatie) ende is noeyt te vooren in desen sanckboeck gheweest. Maer is hier nu op noten (tot stichtinghe aller vromer Christenen) daer toe ghedaen, op dat so die de musijcke konnen, den andere*n* die se niet konnen, te bet leerden, end also een kort ghebedeken hadden, om God voor syne ghenade en*de* hulpe (wen sy te samen komen) an te roepen, ende beghint aldus. O God. *et*c

O God die du onze Uader bist,
Door Iesum Christ,
Gheef dyne*n* gheest ons

allen ghemeyn,
Die ons ter waerheyt leyde,
Uerhoor ons doch te deser stondt,
Open den mondt,
dynes Dienaers, dat hy dijn woordt reyn,
ende vrijmoedigh verbreyde.
Daertoe O Heere ghenadighlick,
Open onse hert ende

ooren,
Dat wy dat hooren vlietelick,
ende trouwelick bewaren,
Op dat wy moghen vruchtbaerlick
dynen lof altijdt verklaren.
Finis.

Den cxix. Psalm*m*: beati immaculati. Op de wijse, God der Goden *et*c.

*H*ET zijn ia saligh alle die,
in rechten ghelooue wandelen hier,
in de Wet Gods des Heeren.
Sy zijn oock saligh alle t'zaem,
die zijn tuyghnis voor ooghen han,
van herten haer begheeren.
Want welcker boose daders sint,
die wandelen niet als Godes kindt,
op zynen weghe niet houden.
Ach Heere God van hemelrijck,
du hebst

gheboden vlietighlick,
Ia dijn ghebodt te houden.

O God dat alle t'leuen mijn,
gherichtet worde na t'behagen dijn,
te houde*n* dyne rechte,
Dan sal ick niet te schanden gaen,
wen ick gantz vlietigh schouwde aen,
dyne ghebode*n* all slechte.
So danck ick dy mit hertlickheyt,
der gherichte dyner gherechtigheyt,
die du my leerest mit maten,
want dyne Recht ick houden wil,
mit dyner ghenade dy tot my snel,
Doe my niet gaer verlaten.

Waer betert nu een Ionghelingk t'zaert,
zijn wegh dan so hy sick bewaert,
na dynen woorden alle,
Heb dy van gantzen herten mijn,
ghesocht O Heere niet laet my heen,
van dijn geboden vallen.
So hebbe ick door de rede dijn,
verborghen in mijn herte henin,
dat ick voor dy niet sonde.
Ghebenedijet du Heere God,
leer my door dyne goedt ende ghenaed,
Dat ick dijn rechten vinde.

Nu heb ick mit den lippen mijn,
alle ghericht des mondes dijn,
bekennet en*d* vertellet
In de*n* wegh dyner tuighnis o Heer,
mit lust te wandelen heb ick meer,
als alle rijckdom † erwelet.
In dijn beuel reed ick allein,
want menschen gheset zijn ghaer niet reyn,
ick schouw op dyne pade.
Na dijne Rechte*n* lust my veel,
dijn woordt ick niet vergeten wil,
Uerleen my dyne ghenade.

FINIS.

† Uerkoren.

*Een Register deser Psal*men.

Saligh is hy. *et*c.	Fol. 2.
Waerom is t'volck oproerigh. *et*c.	Fol. 4.
Ach Heer hoe zijn der menschen. *et*c.	Fol. 6.
In dynen toorenn. *et*c.	Fol. 8.
O Heer wie sal. *et*c.	Fol. 9.
Mijn Godt voedt my. *et*c.	Fol. 11.
O wel saligh. *et*c.	Fol. 13.
Richt my Heer. *et*c.	Fol. 15.
Wy hebben Heer. *et*c.	Fol. 17.
God der Goden. *et*c.	Fol. 20.
O God mijnder. *et*c.	Fol. 24.
Den dwaes die. *et*c.	Fol. 27.
De Heydens. *et*c.	Fol. 29.
Hoe lieflick. *et*c.	Fol. 32.
Uan goedtheyt. *et*c.	Fol. 34.
Myn ziele looft. *et*c.	Fol. 36.
Niet ons niet ons. *et*c.	Fol. 39.
Wanneer ick was. *et*c.	Fol. 42.
Waer Godt niet ons. *et*c.	Fol. 44.
So wie hier. *et*c.	Fol. 45.
Waer Godt niet. *et*c.	Fol. 47.
Saligh is hy bedeghen. *et*c.	Fol. 50.
Wt dieper noodt. *et*c.	Fol. 52.
Siet hoe vroeylick. *et*c.	Fol. 53.
O Heer wilt. *et*c.	Fol. 54.
Nu laetstu dynen. *et*c.	Fol. 57.
Heft op dijn hert, *et*c.	Fol. 58.
Wy gheloouen. *et*c.	Fol. 60.
Uader onser in. *et*c.	Fol. 63.
O God die du onse. *et*c.	Fol. 65.
Het zijn ia saligh. *et*c.	Fol. 67.

FINIS.

Een ghebedt t'smorghens in't opstaen.

O Bermhertighe, Hemelsche Uader, ick dancke dy, dat du desen nacht so trouwelick voor my ghewaeckt hebst: dy biddende dat du my verstercken wil mit dynen heylighen Gheest, die my voort an gheleyde, op dat ick desen dagh, mitsgaders alle de daghen mijns leuens, bestelle tot alle gherechtigheyt en*de* heyligheit. Ende wat ick in handen neme, dat mijn ooghe alltijdt zy, om dyne eere te verbreyde*n*, alle voorspoedt mijns handels van dyne segheninghe verwachtende.

En*de* op dat ick sulcke ghenade van dy verkrijghe, wil my (volghende dyne beloftenisse) vergheuen alle mijn sonde*n*, die my hertelick leedt zijn: En*de* verlicht my mijn herte, op dat ick (alle wercken der duysternisse af gheleydt hebbende) als een kindt des lichts, in een nieuwegheyt des leuens wandele, in alle godsaligheyt. Amen.

¶ Ghebedt t'sauendts in't slapen gaen.

*H*Emelsche ende bermhertighe Uader, na dat dy ghelieft heeft, den nacht voor de ruste des menschen te scheppen, wil my de ghenade doen, dat ick desen nacht so ruste na den lichaem, dat mijn ziele (mit dyner liefden beuanghen zijnde) altijdt tot dy wake, niet verghetende de groote weldaden,

die sy van dy ontfanghe*n* heeft, op dat by dien mijn conscientie oock haer gheestelicke ruste hebbe. Ende op dat door te veel slapens, het vleesch tot sonden niet verweckt worde, wil my bystaen mit dynen heylighe*n* Gheest, dat ick teghen alle listen des Duyuels, so na den gheest, als na den lichame onbeuleckt blijue: op dat mijn slapen selfs gheschiede tot dyner eeren. En*de* om dies wil dat desen dagh niet voorby is, sonder teghen dy grootelick ghesondight te hebben: ghelijck het nu all bedeckt is, mit de duysternissen, die du nu op der aerden sendst: wil oock (door dyne bermhertigheyt) bedecken alle mijn sonden, op dat ick daer door van dijn aenschijn niet verureemdt worde: door onzen Heere Iesum Christum Amen.

Ghebedt voor eten.

O Heere in wien de volheyt aller dinghen is, wilt dynen seghen strecken ouer ons dyne arme Dienaers, ende ons heyligе*n* de gauen die wy van dyne mildtheit ontfanghen: op dat wy se soberlick en*de* danckbaerlick na dynen goede*n* wille ghebruycken, ende by dien dy bekennen Uader ende oorsprongk aller goedtheyt te wesen: sonderlinghe altijdt soeckende het gheestelick broodt dijns woordts, daer van onse zielen eeuwelick ghespijst werden, door onzen Heere Iesum Christum. Amen.

¶ Ghebedt na eten.

O Bermhertighe Uader, wy dancken dy van alle weldaden, die wy tot nu toe van dyne milde handt ontfanghen heb-

ben, als wy oock doen voor dat du ons tege*n*woordelick ghespijst hebst: ende sonderlinghe dat du ons herboren hebst in een hope van een beter leuen, d'welck du ons gheope*n*baert hebst door dijn heyligh Euangelij, dy biddende dat du niet toelaest, dat ons herte in dese verganckelicke dinghen ghewortelt zy, maer dat wy altijdts hoogher sien, verwachtende onsen Heere Iesum Christum, tot dat hy verschijne tot onser verlossinghe,

AMEN.